

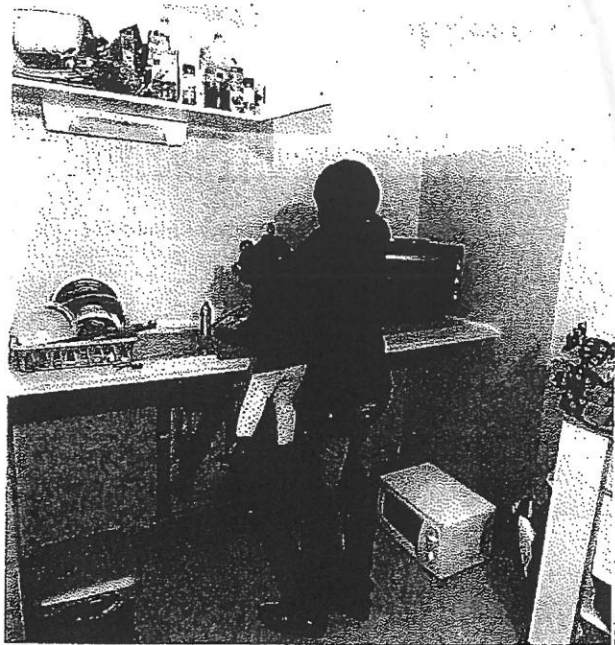
Schuldenaar mag om totale kwijtschelding van schulden vragen

De interpretatie van de wet op de collectieve schuldenregeling die de schuldenaar niet toelaat om een totale kwijtschelding van schulden te vragen, schendt het grondwettelijk gelijkheidsbeginsel, zo leert een recente beslissing van het Grondwettelijk Hof.

Bertel De Groot

Een schuldenaar wordt op 20 november 2007 door de arbeidsrechtbank in Charleroi tot de collectieve schuldenregeling toegelaten. Kort na het homologatieverzoek gaat hij niet langer akkoord met de voorgestelde minnelijke aanzuiveringsregeling. De schuldenaar wil de termijn voor terugbetaling van de schuldeisers van tien tot vijf jaar gehalveerd zien. Bijgevoegd stelt de schuldbemiddelaar een proces-verbaal op, waaruit de onmogelijkheid blijkt om tot een overeenkomst te komen. Het bevat het voorstel om een gerechtelijke aanzuiveringsregeling met een gedeeltelijke kwijtschelding van schulden op te leggen. De schuldenaar gaat in beroep tegen het vonnis waarin de arbeidsrechtbank in Charleroi

rechtelijke aanzuiveringsregeling te ontzeggen aan een totaal en definitief onvermogen- de schuldenaar (vergelijk arrest 35/2001 inzake het discriminatoire karakter van de weigering van een gerechtelijke aanzuiveringsregeling aan een schuldenaar die slechts een bestaansminimum geniet). Dit arrest ontleent zijn belang aan de discussie in de rechtspraak waartoe enerzijds het 'gedeelte' karakter van de kwijtschelding in artikel 1675/13 Ger. W. en anderzijds de uit de parlementaire werkzaamheden gebleken doelstelling om met de collectieve schuldenregeling, ook in de meest uitzichtloze situaties een nieuw economisch perspectief te bieden, aanleiding hebben gegeven. Met het oog op maatschappelijk re-integratie moet zelfs een totale kwijtschelding mogelijk zijn, eventueel gecombineerd met maatregelen die de duur-

Volgens het Hof is het kennelijk onevenredig om degene voor wie de dreiging van marginalisering meest dreigend is a priori een aanzuiveringsregeling te ontzeggen.

De rechten van de schuldeisers blijven volgens het Hof voldoende gewaarborgd.

zo'n regeling (bedoeld in artikel 1675/13 Ger. W.) oplegt. Hij vraagt het arbeidshof in Bergen om het voordeel van de totale kwijtschelding van schulden (artikel 1675/13bis Ger. W.).

Als blijkt dat geen minnelijke of gerechtelijke aanzuiveringsregeling mogelijk is bij gebrek aan voldoende middelen, neemt de schuldbemiddelaar die vaststelling op in het pv van niet-bevinding. Hij voegt er een gemotiveerd voorstel aan toe dat de toekenning van een totale kwijtschelding rechtvaardigt, samen met de begeleidende maatregelen die er volgens hem mee gepaard moeten gaan. Voor zover dat betekent dat de schuldenaar die tot de collectieve schuldenregeling toegelaten is niet om een totale kwijtschelding kan vragen, vraagt het arbeidshof zich af of artikel 1675/13bis Ger. W. verenigbaar is met het grondwettelijk discriminatieverbod. De schuldenaar die slechts geringe bedragen kan terugbetalen, kan de rechter wel om een gerechtelijke aanzuiveringsregeling vragen, zelfs als dat een zo goed als totale kwijtschelding van hoofdsommen inhoudt. Artikel 1675/13 Ger. W. heeft het immers letterlijk over een gedeeltelijke kwijtschelding, zelfs van kapitaal, op vraag van de schuldenaar.

UITZONDERLIJKE PROCEDURE

Het Hof kijkt naar de ontstaansgeschiedenis van de totale kwijtschelding, en komt zo tot het standpunt dat het strijdig is met het gelijkheidsbeginsel om de schuldenaar niet toe te laten het initiatief te nemen. Het was precies de totale kwijtschelding die het discriminatoire karakter van de gerechtelijke aanzuiveringsregeling met gedeeltelijke kwijtschelding van hoofdsommen onderving. Die laatste dreigde vooral de meest kwetsbaren uit de collectieve schuldenregeling te stoten. Voor het Hof mag het onderscheid tussen geringe en geen terugbetalingscapaciteit immers het recht op een financiële herstart niet belemmeren.

De totale kwijtschelding ligt in het verlengde van onder meer arrest 18/2003 van het Hof. Het bepaalt dat het discriminerend is een ge-

zaamheid van het herstel stimuleren.

Bij zijn beoordeling knoopt het Grondwettelijk Hof aan bij de doelstelling van de collectieve schuldenregeling: een nieuwe start voor iedere natuurlijke persoon die op duurzame wijze niet in staat is om zijn openbare of nog te vervallen schulden te betalen en die zijn onvermogen niet heeft bewerkstelligd.

Verwijzend naar arrest 18/2003 wijst het Hof op de mogelijkheid om een totaal en definitief onvermogen schuldenaar, behalve een gehele kwijtschelding, begeleidende maatregelen op te leggen met het oog op economische re-integratie, zodat het kennelijk onevenredig is degene voor wie de dreiging van marginalisering meest nakend is a priori een aanzuiveringsregeling te ontzeggen.

Om hieraan tegemoet te komen heeft de wetgever een 'uitzonderlijke' procedure gemaakt. Haar toepassingsgebied is beperkt tot gevallen waarin alleen totale kwijtschelding - eventueel gepaard met begeleidingsmaatregelen - een sociaal aanvaardbaar en met de vereisten van de menselijke waardigheid overeenstemmend antwoord kan bieden op de onmogelijkheid een minnelijke of gerechtelijke regeling op te leggen (bij gebrek aan middelen van de verzoeker).

In de gedachtegang van het Hof verantwoordt die noodzaak ook het initiatief daartoe door de schuldenaar, in de hypothesen waarin het doel van de collectieve schuldenregeling enkel via totale kwijtschelding kan worden bereikt.

Dat initiatief hoeft niet tot misbruik of wildgroei te leiden. Precies om het uitzonderlijk karakter van de totale kwijtschelding te belemmeren, heeft de wetgever er zich volgens het Hof niet toe beperkt in artikel 1675/13 Ger. W. het gedeeltelijk karakter van de kapitaalkwijtschelding te schrappen. Ook stipst het Hof de beoordelingsbevoegdheid van de rechter aan. Die behelst niet enkel de kwijtschelding als dusdanig, maar ook de wenselijkheid van begeleidende maatregelen.

Voor het Grondwettelijk Hof is het ook een relevante vaststelling dat de wetgever er bij de invoering van artikel 1675/13bis Ger. W. in

2005 uitdrukkelijk niet voor gekozen heeft een amendement aan te nemen dat de schuldbemiddelaar bij verzoekschrift het initiatief tot totale kwijtschelding laat nemen. Zijn rol is ertoe beperkt de onhaalbaarheid van een aanzuiveringsregeling vast te stellen en de rechter daarover te informeren. Tegen die achtergrond acht het Grondwettelijk Hof het onverantwoord de schuldenaar wel toe te laten om een gedeeltelijke kwijtschelding te verzoeken en niet om een totale kwijtschelding.

Het Hof acht het onverantwoord om de schuldenaar wel toe te laten een gedeeltelijke kwijtschelding te vragen maar geen totale kwijtschelding.

schelding te verzoeken en niet om een totale kwijtschelding.

De rechten van de schuldeisers blijven ook bij initiatiefrecht voor de schuldenaar voldoende gewaarborgd. De voorwaarden voor de totale kwijtschelding (zoals verlies van het voordeel bij beter fortuin, opleggen van flankerende maatregelen, tegeldemaking van acties of niet-kwijtscheldbaarheid van bepaalde schulden) blijven immers onverkort gelden. Zij vermijden volgens het Hof dat financiële onverantwoordelijkheid in de hand wordt gewerkt.

GRONDWETCONFORME LEZING MOGELIJK

Terwijl het discriminerend is de schuldenaar niet toe te laten om zelf het initiatief te nemen tot totale kwijtschelding, is het Hof van oordeel dat de tekst van artikel 1675/13bis ook grondwetconform gelezen kan worden. Analogo met het amendement dat het terzake aanhaalde, lijkt het Grondwettelijk Hof van oordeel dat de vaststelling van de onmogelijkheid tot terugbetaling de schuldbemiddelaar niet tegelijk als filter het exclusieve initiatiefrecht verrent. De woorden 'in dergelijk geval' (artikel 1675/13bis, § 2 Ger. W.) waarmee de wetgever de hypothese vat waarin de rechter een totale kwijtschelding kan toestaan, kunnen de situatie betreffen waarin een gebrek aan financiële middelen een aanzuiveringsregeling uitsluit. Zij hoeven niet zozeer de vaststelling van die onmogelijkheid in een pv van niet-bevinding te betreffen, waarin de schuldbemiddelaar ook gemotiveerd de totale kwijtschelding voorstelt. Uitkijken dus of deze interpretatie, die de totale kwijtschelding niet enkel van het voorstel van de bemiddelaar (artikel 1675/13bis, § 1 Ger. W.) laat afhangen, veld wint en of de rechtspraak aanneemt dat de wetgever ook de schuldenaar uitdrukkelijk om totale kwijtschelding zou laten verzoeken.

ken. In de betwisting die tot de prejudiciële vraag heeft geleid zal het tenslotte benieuwen hoe de rechter de inschatting door de schuldenaar van zijn onvermogen zal beoordelen. De bemiddelaar stelde voor zijn situatie immers initieel een minnelijke regel met een looptijd van tien jaar voor.

(De auteur is docent aan de Hogeschool Gent (geassocieerde faculteit Handelswetenschappen en Bestuurskunde, faculteit Bedrijf en Organisatie) en gefilieerd onderzoeker aan de Universiteit Gent, faculteit Economie en Bedrijfskunde)

GWH, arrest nr. 196/2011, 22 december 2011

www.grondwettelijkhof.be

Verwijzing

In het vorige nummer van de krant viel bij het interview met Wilfried Rauws de verwijzing naar zijn boek weg: W. Rauws, editors L. Lenaerts, J. Nielt, 'Voorstel van nieuwe arbeidsomvereenkomstenwet', Tegenspraak-cadier 28, Die Keure, 2011, 334p.